

УДК 177.5
DOI: 10.31733/15-03-2024/1/234-235

Олександр ГОМАНЮК
здобувач за спеціальністю 23.00.02
Політичні інститути та процеси,
(*Волинський національний*
університет ім. Лесі Українки)

ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ ЯК НОВА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ

У сучасному світі, де цифрові технології проникають у всі сфери нашого життя, питання цифрової нерівності стає все більш актуальним. Цифрова нерівність, як нова проблема сучасності у сфері безпеки, стає все більш актуальною в контексті цифрового світу, що стрімко розвивається. Ця проблема виникає з відмінностей у доступі до технологій та цифрових ресурсів між різними країнами, групами населення та організаціями.

Однією з головних причин цифрової нерівності є економічні обмеження. У багатьох країнах доступ до комп'ютерів, смартфонів та швидкого Інтернету є дорогим. Це створює бар'єри для людей з низьким доходом або з малорозвинених регіонів, які не можуть собі дозволити витрати на цифрові технології.

Географічні обмеження також впливають на цифрову нерівність. У віддалених або сільських районах може бути обмежений доступ до швидкого Інтернету або відсутній доступ до цифрових послуг загалом. Це ставить жителів цих областей у невигідне становище порівняно з жителями міських районів.

Соціокультурні особливості також відіграють важливу роль у цифровій нерівності. Наприклад, старші люди або особи з обмеженими можливостями можуть мати обмежений доступ до цифрових технологій через відсутність навичок або адаптованих інструментів.

Цифрова нерівність має серйозні наслідки для суспільства в цілому. Вона може поглиблювати існуючі соціальні нерівності, обмежувати можливості освіти, розвитку та робочі можливості. Також це може призвести до подальшого збільшення відстані між країнами з більш розвиненими цифровими інфраструктурами та тими, де вони менш розвинені.

Для вирішення проблеми цифрової нерівності потрібна комплексна стратегія, яка включатиме зусилля урядів, компаній технологічного сектора та громадських організацій. Це може передбачати розвиток доступних цифрових інфраструктур у віддалених районах, програми навчання для тих, хто має обмежений доступ до технологій, та зниження вартості доступу до цифрових послуг. Тільки за умови спільних зусиль можна буде подолати цю проблему і створити справедливішу цифрову майбутність для всіх.

Термін «цифрові прірви» або «цифрові нерівності» використовується для опису різниці в доступі до технологій та Інтернету між різними групами людей або регіонами. Це означає, що деякі люди мають швидкий та надійний доступ до Інтернету та цифрових технологій, тоді як інші мають обмежений або навіть не мають жодного доступу до цих ресурсів.

Назвемо кілька аспектів, які підкреслюють важливість цифрової нерівності в сфері безпеки:

- кібербезпека та кіберзлочинність: країни з високим рівнем цифрового розвитку мають більшу можливість стати жертвами кібератак та кіберзлочинності через ширший доступ до технологій та Інтернету. У той же час країни з меншим рівнем цифрового розвитку можуть бути менш підготовленими до захисту від таких загроз;
- гібридні загрози: цифрові технології використовуються для проведення гібридних атак, які включають кібератаки, дезінформацію та впливові операції. Країни або групи з великим доступом до цифрових ресурсів можуть використовувати ці методи для маніпулювання політичною ситуацією або національними виборами в менш розвинених країнах;
- доступ до критично важливої інформації: нерівний доступ до цифрових технологій може призвести до обмеженого доступу до критично важливої інформації, яка може бути ключовою для національної безпеки. Наприклад, обмежений доступ до інформації про загрози кібербезпеці може ускладнити захист від кібератак;

– військові дії: у цифрову епоху військові дії стають все більш цифровими, включаючи кібератаки та електронне військове забезпечення. Країни з недостатнім розвитком цифрових технологій можуть бути менш здатними відповісти на ці сучасні загрози.

Розв'язання цих проблем вимагає зусиль на рівні країн, міжнародних організацій та глобальної спільноти для забезпечення рівного доступу до цифрових технологій, підвищення цифрової грамотності та зміцнення кібербезпеки на всіх рівнях.

Цифрові загрози в сучасному світі стали не тільки реальністю, але й однією з найбільших загроз для суспільства, бізнесу та держав. Перехід до цифрової епохи приніс багато переваг, але разом з тим він відкрив нові можливості для кіберзлочинців, кібершпигунів та державних акторів, які використовують цифрові технології для проведення атак на інформаційну інфраструктуру, економіку та політичні системи. Кібератаки – це одна з найбільш розповсюджених форм цифрових загроз, яка включає в себе вторгнення в комп'ютерні системи, мережі та інші цифрові простори з метою заволодіння конфіденційною інформацією, вимагання викупу (рансом) або просто завдання шкоди. Державні актори та кіберзлочинці можуть використовувати кіберзасоби для незаконного збору розвідувальної інформації, такої як військова або комерційна таємниця, дипломатичні переговори або особисті дані громадян. Цифрові технології дозволяють швидко розповсюджувати дезінформацію та фейкові новини через соціальні мережі та Інтернет-платформи, що може призвести до дестабілізації суспільства, впливу на політичні процеси та загрози національній безпеці. Кіберзлочинці та терористичні організації можуть використовувати цифрові атаки для створення загроз громадській безпеці, такі як замах на критичну інфраструктуру або атаки на електронні системи управління. У разі конфлікту між державами цифрові атаки можуть бути використані як інструмент військової стратегії, включаючи вимкнення комунікаційних мереж, знищення електронних систем зв'язку та управління або навіть атаки на критичну інфраструктуру.

Сучасне використання цифрового простору створює нерівності, які є однією з актуальних проблем нашого часу у сфері безпеки. Теоретичні узагальнення досліджень показують, що цифрова нерівність є загрозою на глобальному, регіональному та локальному рівнях, що вказує на масштаб проблеми. На глобальному рівні цифрова нерівність відображає поділ світу на економічно розвинені та менш розвинені регіони. Різниця у доступі до інформаційних технологій і мереж відображається у відносній кількості підключень у таких містах, як Нью-Йорк або Токіо, порівняно з цілими континентами, такими як Африка. Регіональний рівень цифрової нерівності залежить від рівня розвитку інформатизації та використання інформаційно-комунікаційних технологій. Науково-технічний та економічний потенціал країн, освітній рівень населення і розуміння основних технологічних тенденцій є ключовими факторами, що визначають регіональні відмінності. Цифрова нерівність показує, як країни розвиваються: чи є вони виробниками технологій і знань, чи лише споживачами. Наприклад, США і Мексика продемонстрували контраст у розвитку інформаційної інфраструктури вздовж кордону, що розділяє їх.

Отже, цифрові прірви можуть виникати з різних причин, таких як економічні обмеження, інфраструктурні обмеження, низький рівень грамотності щодо використання технологій, культурні чи мовні бар'єри тощо. Ця проблема особливо актуальна для країн, що розвиваються, та для маргіналізованих груп у розвинених країнах. Цифровий розрив може мати серйозні соціальні, економічні та політичні наслідки. Цифрові прірви можуть поглиблювати існуючі нерівності та ускладнювати доступ до освіти, робочих можливостей, медичних послуг та політичної участі. Розв'язання цих проблем вимагає комплексного підходу, який включає в себе розвиток інфраструктури, навчання та підтримку цифрової грамотності, а також забезпечення доступу до технологій для всіх верств суспільства. Для захисту від цифрових загроз необхідна комплексна стратегія, яка включає в себе технологічні заходи захисту, кібергігієну (цифрову гігієну), підвищення обізнаності та співпрацю на міжнародному рівні. Тільки у такий спосіб можна забезпечити безпеку у цифровому світі.

1. Ковальчук В., Заїка А. Цифрова безпека в рамках цифрової компетентності. *Scientific Collection «InterConf»*. 2020. № 2 (38). URL : <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/7481>.

2. Миськевич Т. Цифрова нерівність у сучасному суспільстві: український вимір світових тенденцій. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2019. №3. С. 87–107. URL : <https://doi.org/10.31866/2616-7654.3.2019.169673>.

3. Філімонова Т. О. Проблеми цифрової нерівності в Україні. Шляхи подолання. *Інформація та соціум : матеріали V Міжнар. науково-практичної конференції* (м. Вінниця, 25 черв. 2020 р.). Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020, С. 34–35.